

Cumhuriyet ile Yaşıt Bir Kültürel Miras: Tarihi Tire Bandosu

A Cultural Heritage Contemporary with The Republic: Historical Tire Marching Band

Sevcan SÖNMEZ ^{1b}

(Sorumlu Yazar-Corresponding Author)

Yaşar Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Çizgi
Film ve Animasyon Bölümü, İzmir, Türkiye

Department of Animation, Faculty of Art and
Design, Yaşar University, İzmir, Türkiye

sevcan.sonmez@yasar.edu.tr

A. Kürşad TERCİ ^{1b}

Bağımsız Araştırmacı, İzmir, Türkiye

Independent Researcher, İzmir, Türkiye

kterci@gmail.com

R. Hakan ERTEP ^{1b}

Yaşar Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi,
Görsel İletişim Bölümü, İzmir, Türkiye

Department of Visual Communication, Faculty of
Art and Design, Yaşar University, İzmir, Türkiye

hakan.ertep@yasar.edu.tr

Bu makale Yaşar Üniversitesinde, BAP132 no.lu
ve "100. Yılında Tire Bandosu Üzerine Tarihsel
Bir Araştırma" başlıklı projenin bir çıktısı olarak
hazırlanmıştır.

Piyaniist, akademisyen ve müzik eğitimcisi Aslı
Akyunak'a bu projenin gerçekleşmesinde ve
makalenin ortaya çıkmasında olan
katkılarından dolayı özellikle teşekkür ederiz.

This article was prepared as an output of the
project titled "A Historical Research on the Tire
Band in its 100th Year", numbered BAP132, at
Yaşar University.

Special thanks to pianist, academic and music
educator Aslı Akyunak for her contribution to
the realization of this project and the article.

Geliş Tarihi/Received 26.07.2024

Revizyon 17.12.2024

Kabul Tarihi/Accepted 19.01.2025

Yayın Tarihi/Publication Date 30.01.2025

Atıf

Sönmez, S., Terci, A. K & Ertep, R. H. (2025).
Cumhuriyet ile Yaşıt Bir Kültürel Miras: Tarihi
Tire Bandosu. *Turcology Research*, 82, 205-
216.

Cite this article

Sönmez, S., Terci, A. K & Ertep, R. H. (2025).
A Cultural Heritage Contemporary with The
Republic: Historical Tire Marching Band.
Turcology Research, 82, 205-216.

Öz

Tire Bandosu, 1923 yılında Tire'de kurulmuş, Cumhuriyet tarihinin ilk bandolarından birisidir. Yüzüncü yaşını doldurmuş olan bando her cuma akşamüstü bayrak töreni için Tire meydanında çalmakta, resmi bayramlarda ve törenlerde görevlerini yerine getirmektedir. 1923 yılında kurtuluş savaşı sonunda Yunan işgali biter. Tire'deki işgal kuvvetleri hızlı bir şekilde kaçarken, kendilerine ait bando enstrümanlarını askeri karargâh olarak kullandıkları Kurtuluş okulda bırakıp giderler. Savaştan yeni dönmüş olan Tireli Ali Başargan, İngiliz esiriyken Mısır'da askeri bandoda müzik eğitimi almış olduğundan, bu enstrümanları bulduklarında Tire'de bando kurmaya karar verir. Enstrümanları çalmayı bilen üç savaş gazisi Tireli, Ali Başargan, Demirci Mehmet Çavuş ve Berber Mehmet Ali Efendi bu şekilde bandoyu kurarlar ve ardından birçok kişiyi bandoya dahil ederler. Tire Bandosu, kuruluş yılının öneminin yanında, Atatürk'ün 1937'de Nazilli Basma Fabrikası'nı ziyareti sırasında kendisini karşılaması ve 1925'den 1943 yılına kadar her 9 Eylül'de İzmir'in kurtuluşu kutlamalarında görev alması ile tarihi bir değere sahiptir.

Ağırlıklı olarak Tire'de yaşayan ve farklı meslek gruplarına ait çalışanlardan, bununla birlikte askeri bandodan emekli olmuş profesyonellerden de oluşan Tire Bandosu, Tire Belediyesinin desteği ile halen aktif bir şekilde hayatına devam etmektedir. Kuruluşunun ilk yıllarından bugüne kadar bandoda yer alan amatör ve profesyonel müzisyenlerin birlikte çalmalarının getirdiği sosyal, kültürel, manevi değerler, aidiyet duygusu, kimlik arayışı gibi olguların incelenmesi bu makalenin temel hedefleri arasında yer almaktadır. Bunların yanında, Tire Bandosu'nun yıllar içinde devamının nasıl sağlandığı, sürekliliğin nasıl oluştuğu ve bunu bir arada tutan sosyolojik faktörlerin neler olduğu da bu araştırmanın önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Bu makale betimsel analiz yöntemiyle yazılan detaylı sözlü ve yazılı tarihi kaynaklara ulaşarak bilginin yayılmasını amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tire Bandosu, Bando, Müzik, Sosyal Bellek, Tarih

Abstract

The Tire Marching Band was founded in Tire in 1923 and is one of the first bands in the history of the Republic. The band, which is one hundred years old, plays in Tire Square every Friday afternoon for the flag ceremony and performs its duties during official holidays and ceremonies. In 1923, the Greek occupation ended at the end of the War of Independence. While the occupying forces in Tire were quickly fleeing, they left their own band instruments at the Kurtuluş School. Ali Başargan from Tire, who had just returned from the war, established the band with war veterans Ali Başargan, Blacksmith Mehmet Çavuş and Barber Mehmet Ali Efendi. The Tire Marching Band, carries a historical significance due to its founding year, as well as the fact that Atatürk welcomed it during his visit to the Nazilli Cotton Print Factory in 1937. The band performed in the liberation celebrations of İzmir every September 9th from 1925 to 1943.

The Tire Marching Band, which consists mainly of employees living in Tire and belonging to different professional groups, as well as professionals retired from the military band, still continues its active life with the support of The Tire Municipality. Examining the social, cultural, spiritual values, sense of belonging, and search for identity brought about by the playing together of amateur and professional musicians in the band from the first years of its establishment until today, constitutes the main objectives of this article. In addition, how the Tire Band has sustained its presence over the years, how continuity was formed and what the sociological factors that hold it together are, marks an important part of this research. This article aims to disseminate information by accessing detailed oral and written historical sources which will be written with a descriptive analysis method.

Keywords: Tire Marching Band, Marching Band, Music, Social Memory, History

Giriş

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun yüzüncü yılı, tarihsel bir dönemeç olarak önem taşımakta ve bu önemli yıldönümünde, Tire Bandosu gibi kültürel kurumların rolleri ve katkıları yeniden değerlendirilmekte ve kutlanmaktadır. Tire Bandosu, Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren Türk toplumsal ve kültürel yaşamının bir parçası olmuş ve bu süre zarfında hem yerel hem de ulusal kimliğin inşasında önemli bir rol oynamıştır.

Cumhuriyetin 100. yılı, Türkiye'nin modernleşme yolculuğunun ve kültürel dönüşümünün bir simgesi olarak görülmektedir. Bu dönüm noktasında, Tire Bandosu gibi müzikal oluşumlar Türk kültürel mirasının ve Cumhuriyetin getirdiği yeniliklerin canlı tanıkları olarak kabul edilir. Bandolar, Cumhuriyet döneminin başlangıcında Batı müzik anlayışının benimsenmesi ve yerel müzik geleneklerinin modernize edilmesi sürecinde önemli bir rol oynamıştır. Tire Bandosu, bu dönemde yaşanan kültürel ve sanatsal yenilenmeyi yansıtan önemli bir örnek olarak ortaya çıkmaktadır. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren, Tire Bandosu, yerel halkın ve genç nesillerin hem tarihi müzikal mirasa bağlılığını hem de modernleşme yolundaki açılımlarını simgelemiştir. Yerel ve ulusal müzikal mirasın korunması ve çağdaş müzikal ifadelerle birleştirilmesi, bandonun temel karakterini oluşturur. Özellikle millî bayramlar ve resmî törenlerdeki performanslarıyla, Tire Bandosu, millî kimliğin ve toplumsal birlikteliğin pekiştirilmesinde etkin bir rol oynamıştır. 1923 yılında kurulmuş bu bandonun geçmişteki ve bugünkü rolü, Türkiye'nin kültürel ve toplumsal gelişimindeki değişimleri ve sürekliliği anlamak için kritik bir öneme sahip olmakla birlikte, bandonun kasaba ve çevresine olan etkisi, müzik kültürünün yerellik bağlamında gelişimi de bu araştırmada önemli bulunmaktadır.

Bu makalede, Tire Bandosu'nun tarihsel ve kültürel bağlamda nasıl bir öneme sahip olduğu, kültürel belleğin bir parçası olarak yerel ve ulusal kimliğin inşasında ne tür bir rol oynadığı incelenmektedir. Makalede öncelikle Tire'ye ilişkin kısa tarihsel bilgi, bandonun kökenleri ve Tire bandosunun kuruluşuna odaklanılmakta, ardından yapılan sözlü tarih görüşmelerinin bulguları ortaya koyulmaktadır.

Tire'nin Kültürel ve Sosyal Dokusu

Evliya Çelebi, ilk olarak 1848'de yayımlanan Seyahatnamesinde Tire'den *Şehr-i Muazzam Taht-ı Kadim* şeklinde bahsetmektedir. Tire'nin tam olarak kuruluş zamanı bilinmemekle birlikte MÖ 2000'li yıllara kadar şehir isminin kullanıldığı düşünülmektedir (Tokluoğlu, 1964, s. 28). Hititler devrine uzanan kaynaklarda şehir adı Tyrha, Thyra, Thira, Apatena, Teira ve Arkadipolis adlarıyla geçer. Bu bağlamda en çok kabul gören isim ise Teira'dır (Dursun, 1995, s. 19).

Eski Çağ'da Tire şehrinde Hititler, Frikler, Lidyalılar, Persler, Büyük İskender ve Romalıların hüküm sürdüğü bilinmektedir. Coğrafi yapısı ve iklim özellikleriyle ziraat yapmaya elverişli olan Tire'nin Anadolu içlerine kadar uzanan ticari yolların üzerinde olması da stratejik önemini artırmıştır. Roma döneminde ise Tire, kiliseleriyle ünlü bir Ortodoks Hıristiyan kenti olmuş ve mağaralarında ibadet edilen şehir, *keşişler yöresi* olarak adlandırılmıştır. Yine bu dönemde Tire'nin Küçük Menderes senatörü sayılması, Hıristiyan meclisinde dini ve adli işlerde karar yetkisine sahip olması da Tire'nin Hıristiyan dünyasının önemli bir şehri olduğunun göstergesidir (Türkyılmaz, 2011, s. 14).

Tire Osmanlı Devleti döneminde ise en parlak dönemini 16. ve 18. yüzyıllar arasında yaşamıştır. Tire'yi 1671 yılında ziyaret eden Evliya Çelebi, Tire'nin Selçukluların ve Saruhanoğulları'nın eski tahtları olduğunu söyleyerek, Tire'de basılan sikkelere de değinmiş, ayrıca Tire'de otuz medrese, on üç hamam ve yirmi yedi han mevcut olduğu bilgisini vermiştir (Evliya Çelebi, s. 162-169).

15. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nun Tire'yi fethetmesi, ilçenin toplumsal ve kültürel dokusunda önemli değişikliklere yol açmıştır. Öncelikle, Osmanlı'nın getirdiği mimari ve sosyal yapılar- medrese, cami, han ve hamam gibi- Tire'nin toplumsal yaşamını ve kentsel dokusunu dönüştürmüştür. Aynı zamanda, Osmanlı'nın yönetimi altında Tire, farklı etnik ve dini grupların bir arada yaşadığı, hoşgörü atmosferinin hâkim olduğu bir yer olmuştur. Osmanlı'nın millet sistemi sayesinde, farklı topluluklar kendi inançlarına, geleneklerine ve kültürel uygulamalarına göre yaşamlarını sürdürebildiler. Bu durum, Tire'nin kültürel zenginliğini artırmış ve toplumsal entegrasyonu kolaylaştırmıştır. Tire'nin tarihsel ve kültürel zenginliği sadece bu gözle görülen eserlerle sınırlı değildir; bu derinlik, halkın sosyal yaşantısına, festivallere, yemek kültürüne ve müzikal etkinliklere de yansımıştır. Tire Bandosu, bu kültürel çeşitliliğin ve tarihi dokunun sosyal ve müzikal bir ifadesidir.

Bando Oluşumunun Tarihsel Kökeni Olarak Mehteran Takımı

Mehter müziği, dünyanın en eski askeri müzik formlarından biri olarak kabul edilir ve derin tarihi ile kültürel kökenleri, Osmanlı İmparatorluğu'na ve daha öncesine dayanır. Elbaş'a göre;

"Türklerin devlet anlayışında, halkın bütünlüğü, devletin yüceliği gibi kavramlar çok önemlidir. Türk geleneklerinde Mehter, büyüklüğün ve görkemli olmanın bir işareti, devletin egemenlik sembolü olarak değerlendirilir. Devletin varlığı ve büyüklüğü, davulların gümbürtüsü ile ifade edilir. Mehterin başlıca işlevleri, savaşta; askeri birliklerin hareketlerine yön vermek, düşmanda korku duygusu yaratmak, barışta; devletin ya da hakanın/padişahın iktidarının devamlılığını hissettirebilmek, halka moral vermek, gerekli zamanlarda uyarılarda bulunmaktır." (2017, s. 136).

Mehter Takımı, Osmanlı İmparatorluğu'nun askeri bandosu olarak köklü bir geçmişe sahiptir. Mehterin Osmanlıda başlıca iki işlevi vardı: Savaş alanında Osmanlının gücünü göstererek kendi askerleri motive etmek ve düşmanın moralini bozarak yenilgiye uğratmak. Barış zamanlarında ise Allah'a, Peygamber'e ve Padişah'a methiyeler düzen bir topluluk olarak resmî törenlerde ve kutlamalarda da önemli bir rol oynamıştır (Kaya, 2012, s. 99). Bu müzikal form, Osmanlı İmparatorluğu'nun sadece askeri gücünü değil, aynı zamanda kültürel ve sanatsal zenginliğini de simgeler. Mehter müziği, davul, zurna, nakkare, boru, çevgan ve zil gibi çeşitli enstrümanlardan oluşur. Bu enstrümanların her biri, mehter müziğinin karakteristik ritim ve melodilerini oluşturmada önemli bir rol oynar. Müzikal yapı genellikle yüksek tempolu ve tekrar eden ritimler üzerine kuruludur, bu da müziğe dinamik ve coşkulu bir hava katar.

Mehter müziği 17. ve 18. Yüzyıllarda Avrupa'da da etkisini göstererek, özellikle Almanya başta olmak üzere, birçok Avrupa devleti kendi mehter topluluğunu oluşturmaya çalışmıştır. (Kaya, 2012, s. 100). Bu topluluklar Türk Bandosu anlamına gelen *Türken trommel* adıyla ortaya çıkmış ve öncelikle Türk müzisyenler ihtiva ederken, sonradan sadece Alman müzisyenlerden oluşan topluluklar hâlini almışlardır (Çelik, 2005, s. 2169).

1826'da Yeniçeri Ocağı ile birlikte Mehterhane de kapatılıp onun yerine Muzika-i Hümayun kurulmuş, üstün hizmetlerinden dolayı Abdülmecit tarafından general rütbesi verilen Giuseppe Donizetti (Donizetti Paşa) önderliğinde konserler verilmiş, Muzika-i Hümayun aynı zamanda bir müzik okulu kimliği de kazanmıştır (Kaya, 2012, s. 101).

Giuseppe Donizetti, "Osmanlı Saltanat Müzikaları Baş Ustakârı" olarak, batı müziği yöntemlerine göre bandoyu eğitmiş ve geliştirmiştir. Flüt, piyano, armoni ve çalgılama derslerini Donizetti vermiş, Avrupa'dan hem çalgı öğretmenleri hem de çalgılar getirtmiştir (Say, 2000, s. 510).

Cumhuriyet Dönemi ve Tire Bandosu

Osmanlı Devleti'nin son yıllarına bakıldığında, Abdülaziz döneminde Batı müziğinin fazla destek görmediği, ancak bando oluşumunun güçlendirildiği; Abdülhamid döneminde ise bandonun ordu ve donanmanın çeşitli kademelerine yayıldığı görülmüştür (Cumhuriyetin Sesleri, 1999, s. 11). Bu süreçte önemli bir isim olan İtalyan müzisyen, bandonun gelişimine önemli katkılarda bulunmuştur. Donizetti kısa sürede generalliğe terfi ettirilir, o da bunun karşılığını vermek için elinden geleni yapar. Bando çalgılarını Prusya'dan getirir, çalıcıları eğitmeye başlar, Mahmudiye Marş'ını besteler, 1831'de Muzika-i Hümayun'u kurar. 28 yıl görev yaparken, birçok marş ve bando eseri yazarak ve yazılmış eserleri getirterek, Osmanlıda ilk bando repertuarını oluşturmaya başlar (Baba, 2009, s. 16).

Cumhuriyetin kurulmasının hemen öncesinde Muzika-i Hümayun Teşkilatının şefi Osman Zeki Bey, Riyaset-i Cumhuriyet Bandosunu yöneterek konserler vermiş, 1932'den sonra bu topluluğun şefliğine Veli Bey getirilmiştir. 1935'te İhsan Künc'er'in şefliğe gelmesinden sonra bando, Cumhurbaşkanlığı Armoni Müzikası adıyla senfonik özellik kazanmış ve 1963'te de Kara Kuvvetleri Armoni Müzikasına evrilmiştir (Cumhuriyetin Sesleri, 1999, s. 15). Cumhuriyetin ilan edildiği dönemde Türkiye'de yaygın olan müziğin, çağdaş bir toplumu temsil etmediğine ve diğer birçok alanda olduğu gibi müzik alanında da devrim yapılması gerektiğine inanan Atatürk, geleneksel Türk müziğine dayanan ve çok sesli Batı müziği teknikleriyle işlenmiş millî ve çağdaş bir Türk müziği anlayışının oluşturulmasını gerekli görmüştür. (Tezcan, 2010, s. 160-166). Cumhuriyet'in kurulmasının ardından yürütülen modernleşme hamleleri, Latin alfabesinin kabulü, yabancı kelimelerin Türkçeye uyarlanması, kadınların sosyal yaşama daha aktif katılımı gibi değişimler, toplumun her kesimini etkilemiştir. Ülke genelinde eğitim sistemi yeniden yapılandırılmış, çağdaş ve laik bir eğitim anlayışı benimsenmiş, müzikal ve sanatsal alanda da çeşitli dönüşümler yaşanmıştır.

Atatürk'ün Batı müziğine verdiği önem ve yerli müzik geleneklerinin modernleştirilmesi yönündeki çabaları, müzikal alanda yeni bir dönemin başlangıcını işaret etmiş, Türk müziğinin motifleri Klasik Batı müziği ile bir araya getirilerek yeni bir sentez oluşturulmuştur. Bu dönüşüm, yerel müzik toplulukları ve bandolar üzerinde de etkili olmuş, mehter müziği gibi geleneksel formların yanı sıra Batı tarzı bandoların kurulmasına yol açmıştır.

"Cumhuriyet döneminde iyice belirginleşen, Türk müziğini batı armoni sistemine uydurma ve buradan kendi (evrenselleşme hedefli olduğu belirtilen) armoni kurallarına ulaşma gayretinde görülen Kemal İlerici gibi kimi müzik adamlarının ileri sürdüğü birtakım teori ve uygulamalar, bandolarda bir müddet uygulanmaya çalışıldıysa da daha çok popüler müziğin etkileri altında kalınmış, repertuarlarda popüler müzik eserlerinin bando düzenlemeleri gittikçe daha fazla yer bulmuştur. Popüler kültürün, yani şarkılar, konserler, dergiler, festivaller, pop yıldızlarıyla röportajlar, filmler vb. özellikle gençler arasında bir kimlik oluşturmada etkili olduğunun fark edilmesi, bando repertuarlarını hem Türkiye'de hem de başka uluslarda önemli derecede etkilemiştir" (Baba, 2009, s. 30).

Modernleşme akımıyla yaşanan birçok farklılaşma olgusu, toplumun yarattığı bir kültür olan müziği de içine almış ve Cumhuriyet Döneminde bir politika hâline getirilmiştir (Şanlıer, 2011). Bu tarihî dönemlerin her biri, farklı müzikal formlar ve kültürel anlayışlar getirmiş, bando müziği ve yerel müzikal oluşumların evriminde belirleyici olmuştur. Böyle bir tarihsel ve

müzikal oluşum sürecinde Cumhuriyetle birlikte kurulan Tire Bandosu bu yeni müzikal sentezi benimseyerek geleneksel müzikleri bando enstrümanları ile icra edip düğün, kutlama vb. etkinliklerde rol almıştır. Bandonun müzikal repertuarı ve sosyal rolü, ilçenin tarihî geçmişindeki Yunan, Roma, Bizans, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinden izler taşımaktadır. Geleneksel ve modern unsurların bir araya getirildiği bu müzikal oluşum, Tire'nin sosyal ve kültürel dinamiklerini yansıtmaktadır.

Tire Bandosu'nun Kuruluşu

Yunan işgali altındaki Ege bölgesinde, Kurtuluş savaşının kazanılarak ilerlemesi sürecinde Kara Mülazım komutasındaki Türk süvari müfrezesi, 4 Eylül 1922 günü Hacı İbrahim Ağa Konağı Meydanından saat 10.30'da Tire'ye adım atar (Göçmen, 2020, s. 18). Yunan işgal kuvvetleri ve yerli Rumlar bütün ağırlıklarını bırakarak apar topar kaçmak zorunda kalırlar. Yunan işgal kuvvetlerinin karakol olarak kullandıkları, bugünkü Kurtuluş İlkokulunun bir odasında bırakılan bando malzemelerine, askerde bando elemanı olarak çalışmış olan Ali Çavuş'un öncülüğünde Demirci Mehmet Çavuş ve Berber Mehmet Ali Efendi birlikte el koyup tahrip edilmelerine engel olmuş ve Tire Armoni Bandosu'nu kurduklarını halka duyurmuşlardır (Göçmen, 2020, s. 19). Tarihi Tire Bandosunun kuruluş hikâyesinde Çavuş Ali Başargan, bandoyu kuran isim olarak günümüzde hala Tire halkı ve bandocular tarafından bilinmekte ve anılmaktadır.

Tire bandosunun 1923 yılında Ali Başargan tarafından kurulması ve Demirci Mehmet Çavuş ve Berber Mehmet Ali Efendi'nin Tire Armoni bandosunda görev alan ilk müzisyen olduğunu ... da vurgulamaktadır. Ayrıca bandonun ilk kuruluşunun "Cumhuriyetin ilk yıllarında Türk Ocağı adı altında kurulduğu bilinmektedir". (Türkyılmaz, 2011, s. 175). Bando daha sonra İdman yurdu altında faaliyetlerine devam etmiş ve tüm bu süreçlerde Tireli esnaf ve kişiler bandoda yer almıştır. Sonraki süreçte, Tire'de diğer kuruluşların da bandosu açıldığı, Cumhuriyet Halk Fırkasının da bandonun devamında önem arz ettiği tarihi kaynaklarda yer almaktadır. (Türkyılmaz, 2011, s. 175)

Aksay'ın belirttiği üzere; "O yıllarda Türk Ocağı adı altında kurulan bando, tek bir marş ile törenlere katılır. Daha sonraları idman yurdu adı altında faaliyet gösteren bando, zamanın askerlik şubesi başkanı Selahattin Bey, Avukat İrfan Töre ve Sami Gülcüoğlu gibi eşraftan büyük destek görür. O yıllarda ayrıca, Tire'de bulunan 39. Alay'ın da boru, flüt ve trompet takımından oluşan bir bandosu bulunmaktadır." (Aksay, 2014). Munis Armağan'ın Tire Tarih Ansiklopedisinde de Tire bandosunun kuruluşuyla ilgili şu bilgiler yer almaktadır: "Türk Ocağı çatısı altında Rum Bando enstrümanlarını toplayan Ali Başargan bandonun kuruluşundaki ilk ad olarak dikkati çeker. Bir süre sonra Halkevi bünyesinde İdman yurdu Bandosu adı altında, başta İzmir olmak üzere çevre il ve ilçelerdeki kurtuluş törenlerine katılarak önemli bir işlevin sahibi olmuştur." (2012).

Ali Başargan, 1. Dünya Savaşı başladığında, 1914 yılında Yemen cephesine gönderilen genç askerlerden biridir. Yemen cephesinde görev yaparken askeri bando ile ve trompet ile tanışır, oradaki diğer bandoculardan müziği öğrenir ve kendisini geliştirir. Başargan memleketi Tire'ye döner ve iki çavuş arkadaşıyla birlikte bandonun kurulmasına ön ayak olur (Göçmen, 2020, s. 14-16). Bandonun kurucuları üç asker, hızlı bir şekilde Tire'deki gençleri davet ederek, enstrüman çalabilenler ile bandoyu geliştirmeye başlarlar. 1925 yılından itibaren Tire bandosu hem Tire'de hem de çevre ilçelerin kurtuluş şenliklerinde görev alır ve aranan bir müzik topluluğu hâline gelir. Ali Başargan 1930 yılında bandodan emekli olunca yerine Cemal Fedai geçer. Tire Bandosunun o tarihlerde İzmir'in kurtuluş kutlamalarında da görev alması, oluşumun ününün Ege bölgesine hızlı bir şekilde yayıldığını göstermektedir. (Göçmen, 2020, s. 28-29). Tarihsel süreç içerisinde bandonun başına çeşitli şefler gelmiş, ancak oldukça önemli bir ismin bu göreve atanması ile Tire Bandosunun profesyonel anlamda gelişmesi hızlanmıştır. Bandonun gelişim sürecinde müzikal olarak oldukça önemli bir yere sahip olan ve en çok telaffuz edilen bu isim, Mösyö Slavo'dur.

National Geographic dergisinde yer alan Tire Bandosu hakkındaki 2009 tarihli yazıda, II. Dünya savaşında Alman işgalinden kaçan Çekoslovak asıllı şef Mösyö Slavo'nun Türkiye'ye geldiği, İzmir'de Ahmet Adnan Saygun ve Cemal Reşit Rey ile oda orkestrasında konserler veren değerli bir müzisyen olduğu belirtilmektedir (2009, s. 48). Göçmen'in sözcükleriyle Mösyö Ponzant Slavo "Tire'ye gelen önemli bir kuyruklu yıldızdır" (2020, s. 36). Göçmen'in detaylı araştırmasına göre Slavo, bandodaki enstrümanların tamir edilmesi ve kendisinden önce bandoda yer almayan yeni enstrümanların eklenmesi ile işe başlar. Bununla birlikte bandoda çalan müzisyenlere nota eğitimi vererek, profesyonel bir çalışma disiplini getirir (2020, s. 37). Mösyö Slavo'nun şefliği sırasında Tire Bandosu İzmir'deki birçok kutlama ve törenlere katılır.

Nazilli Basma Fabrikasının açılış töreni, Atatürk'ün Ege bölgesi seyahatinde aynı zamanda Ege Manevralarının gerçekleştiği tarihe rastlaması ile birlikte, Türkiye Cumhuriyeti tarihine damga vuracak derecede önem arz etmiştir. Güneş'in konuyla ilgili detaylı çalışması şöyledir: "Atatürk'ün 9 Ekim 1937'de Aydın ve ilçelerine ziyareti memleket çapında yankılar uyandıran bir seyahat olmuştur. Bu seyahat aynı zamanda Atatürk'ün Aydın'a yaptığı son seyahattir. Nazilli Sümerbank Basma Fabrikasını açacak olması ve Ege Manevralarını takip edecek bulunması nedeniyle", bu ziyaret son derece büyük ses getirmiştir (Güneş, 2020, s. 234). Fabrikanın açılış törenindeki şenlik havası ve burada Tire bandosunun yer alışıyla ilgili bilgi ise şöyledir:

"Nazilli'de kurulan Basma Fabrikası'nın açılışında bulunmak için halk kitlelerini şehre ve tören alanlarına taşımıştır. Ulus gazetesi muhabirinin ifadesiyle 'Kasaba emsalsiz bir bayram şenliği içinde çalkalanıyordu'. Nazilli'ye ilk gelenler saat 12.00'de

Nazilli İstasyonu'nda, Tire Bandosu'nun selam havası eşliğinde karşılanan Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak, İkinci Ordu Müfettişi Orgeneral İzzettin Çalışlar, Genelkurmay Asbaşkanı Asım Gündüz, Jandarma Genel Komutanı Naci İldeniz idi (Güneş, 2020, s. 235)".

Nazilli Basma Fabrikasının yapımında Ruslar yer almış ve açılış töreninin akşamında fabrikada görkemli bir kutlama düzenlenmiştir. Akşamki resepsiyonda yüz elli kişilik Rus mühendis topluluğu ile yaşanan bir olay, bando tarihine damgasını vurmuştur. Olay Yılmaz Göçmen'in kitabında şu şekilde anlatılmaktadır:

"Rus mühendisler votkayı fazla kaçırmışlar ve yüksek sesle enternasyonal söylemeye başladılar. Herkes susmuştur. Rusların sesi yeri göğü inletirken tam o sırada, Mösyö Slavo ön plana çıkar, Tire Bando elemanlarını toplar ve onlara: 'Haydi evlatlarım! Onların enternasyonalı varsa, bizim de 10. Yıl Marşımız var! Onlara gösterelim der.' Bunun ardından Türk misafirler hep bir ağızdan marşı söyler, Ruslar susar." (2020, s. 46).

Bandonun ilk kurulduğu günden bugüne kadar Tire'de oldukça önemli bir görev üstlendiği çeşitli kaynaklarda da karşımıza çıkmaktadır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında Halkevlerinin kurulması ve yürütülen faaliyetler de oldukça önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. O dönemde Cumhuriyet Halk Partisi Müfettişlik raporlarında, tüm Türkiye'ye ilişkin yapılmış araştırma ve raporlarda, çeşitli iller ilçeler ve buralarda yürütülen faaliyetler ortaya konmuştur. Halkevlerinin faaliyetlerinin tüm Türkiye'deki öneminden bahseden raporda, Tire ile ilgili kısımda Tire'deki bandodan da bahsedilmektedir. Tire bandosunun 1941 yılındaki faaliyetleri de bu raporlarda yer almaktadır.

"Tire Halkevi'ne İzmir çevresinde büyük bir ün kazandıran halkevi müzik kolu ve bando takımı yer almaktadır. Tire'de yaşıyan gençler genellikle Halkevine gelip orada toplanmaktadırlar. Gençler oldukça büyük olan okuma salonunda mütalaa yaparak vakit geçirmektedirler. Halkevinin bu durumu bando takımı müzik heveslilerini de toplamaktadır. Bando eğitmeni ayrıca müzik dersi verdiği için öğrencilerinden birçoğu da toplu olarak müzik dinlemek için gelmektedirler" (Güneş & Polat, 2023, s. 324-325).

Mösyö Slavo bir süre sonra Tire'den ayrılır ve Mısır'a gider, onun bıraktığı bando şefliği görevine Hasan Timuçin gelir. Hasan Timuçin'den sonra sırasıyla Emin Ersümer, Ali Rıza Su, Kâmil Berberoğlu ve Vasif Ağan'ın şefliğinde kendi tarihi kurgusu içerisindeki çalışmalarına devam eden Tire Armoni Bandosu; 1997'den bu yana da Şef Turgut Asma yönetiminde belediyenin desteği ile eski görkemli günlerine yeniden dönmüştür (Aksay, 2006, s. 6). Orhan Aksay'ın araştırması sonrasında Turgut Asma'nın şeflik süresinin bitiminin ardından, emekli askeri bandocu Zafer Görgülü Tire bandosunun bugünkü 10. Şefi olarak bu görevi devralmıştır.

Tarihî Tire bandosunun faaliyetleri birçok kaynakta yer almaktadır. Örneğin Yeşil Tire dergisinde "9 Eylül'de İzmir'de kuruluş merasimine iştirak edecek olan Yeşil Tire İdman Yurdu bandosundan bahsedilmektedir" (1931, s. 8). Tiredede gençlik hareketleri konusunun alt başlığında "Bando muzikanın trakki ve teallisi için sene başında keşide edilmek üzere bir büyük eşya piyangosu tertip edildiği bildirilmiştir". (Yeşil Tire, 1931, s. 11). 1932 yılında da Tire bandosunun Tire'deki önemi, Cumhuriyet Bayramı kutlamalarında tüm halkın coşkusuyla bandoyu dinlemesi ve gece yapılan fener alaylarından bahsedilmektedir (Yeşil Tire, 1931, s. 11).

Cumhuriyetin kuruluşuyla başlayan bu müzik topluluğunda, mehter müziğinin etkileyici ritimleri ve melodileri, Tire Bandosu'nun müzikal kökenlerinde hala hissedilirken, bando aynı zamanda Batı müziğinin armonileri ve çalgı tekniklerini de benimsemiştir. Bu sentez hem tarihi mirası koruma hem de çağdaş müzikal ifadeleri kucaklama arasında dengeli bir yol izlemiştir.

Tire Bandosu bu anlayış doğrultusunda yıllardır okullarda ve çeşitli merkezlerde konserler vermekte, eğitim çalışmaları yapmaktadır. Tire Bandosuyla ilgili *Yüz Yıllık Notalar* adlı kitabı yazan Yılmaz Göçmen, "orada hizmet edenler 2002'ye kadar demirci, yorgancı, ayakkabıcı, marangoz toplumun çeşitli kesimlerinde yaşayan meslek erbabı dediğimiz insanlardı. O müziği, bandoyu halkevlerinde öğrenmişlerdir" demektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarında çok önemli hizmetler sunan köy enstitüleri anlayışının devamı olan halkevlerinin önemi bu açıdan Tire Bandosu bağlamında da kendini göstermektedir.

Bandonun Tarihsel Süreçteki Şefleri

Ali Başargan, bandoyu ilk kuran kişi ve bandonun ilk şefidir. Aksay'ın belirttiği üzere, bandoya yeni elemanlar kazandırmış ve yetiştirdiği elemanlarla yıllarca hiç karşılık beklemeden bandoda emek vermiştir. Ali Başargan'dan sonra bandonun başına Cemal Fedai gelmiştir. Göçmen'in belirttiği gibi, Cemal Fedai, İzmirlidir. Askerliğinde askeri bandoda görev yapmıştır ve Tire bandosunun ününü duymuştur. Cemal Fedai'nin şefliği sürecinde Cumhuriyet'in 10. Yıl kutlamaları gerçekleşmiş, bu süreçte Tire bandosunun ünü tüm Ege bölgesine yayılmıştır (Göçmen, 2020, s. 29). Bandonun üçüncü ve en bilinen, bandonun gelişmesinde oldukça büyük emeği olan şefi ise Mösyö Ponzant Slavo'dur. Çekoslovak kökenli Slavo, Alman işgalinden Türkiye'ye kaçmış, İzmir'de Adnan Saygun ve Cemal Reşit Rey gibi isimlerle çalışmış önemli bir müzisyendir. Aksay'ın vurguladığı

gibi Slavo döneminde bando en görkemli yıllarını yaşamış, “Ege Manevralarında Atatürk, İsmet İnönü, Mareşal Fevzi Çakmak gibi” (2006, s. 16) oldukça önemli devlet adamlarını karşılamışlardır. Nazilli Basma fabrikasının açılışında Tire bandosunun başında Slavo bulunur ve yukarıda anlatıldığı gibi, bandonun yıllar boyu hiç unutulmayan, Rus mühendislerin Enternasyonel Marşı’nı söyleyiş olayı bu süreçte yaşanır.

Bandonun bir sonraki şefi ise Hasan Timuçin’dir. 1. Dünya savaşında Çanakkale, Conkbayırı’nda İngilizlere karşı savaşmıştır. Kurtuluştan sonra İzmir’de bulunan tarihi Sarı Kışladaki askeri birlikte bulunur. O sırada Tire bandosunun elemanı olan ve kışlada askeri bandoda göre alan M. Emin Ersümer ile tanışır. Hasan Timuçin, 1940 yılında silahlı kuvvetlerden emekli olduğunda, M. Emin Ersümer’in yoğun teklifleriyle tire bandosuna şef olarak davet edilir ve dördüncü şef olarak görev alır. (Göçmen, 2020, s. 56). Bir sonraki bando şefi ise Tire’li M. Emin Ersümer’dir. 1923 yılından itibaren önce Tire Türk Ocağında, sonra Halk Evlerinde çalışmaya başlar. Bir yandan Tire İdman Yurdunda futbol oynarken bir yandan da bandonun çalışmalarına katılır. (Göçmen, 2020, s. 65). Sonraki şef ise Ali Rıza Su Tireli ve müzik yeteneği oldukça belirgin bir isimdir. Kendisi 12 yaşında bandoya girmiş ve müzik eğitimini orada geliştirmiştir. Sonraki şefler ise Kâmil Berberoğlu, Vasıf Ağan ve Turgut Asma’dır. (Göçmen, 2020).

Araştırma Problemi

Bu araştırmada Tire bandosunun tarihsel gelişimi, bu bandonun Tire’nin kültürel ve sanatsal belleğinde nasıl yer aldığı, yüz yıl boyunca devam eden bir kasaba bandosunun günümüze gelirken geçirdiği süreçler ve günümüzde devamlılığını sağlarken sosyal kültürel, kolektif alanda nasıl bir varoluş içerisinde bulunduğunu anlamak amaçlanmaktadır. Bu araştırmanın problemi;

- Cumhuriyet’in kuruluşuyla aynı yıl bir kasaba bandosu olarak kurulmuş Tire bandosu 2023 yılında 100. Yılıni doldururken, bandonun 100 yıl devamlılığını koruması nasıl gerçekleşmiştir.
- Tire’nin tarihinde, kültür ve sosyal hayatında bandonun önemi ve işlevleri nelerdir?
- Cumhuriyet ülküsü ve ulusal millî değerler, bando aracılığıyla nasıl devam etmiştir?
- Kolektif bellekte bando nasıl yer almaktadır?

Araştırma Yöntemi

Araştırma modeli, nitel araştırma yöntemlerinden sözlü tarih çalışması şeklinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmadan bu yöntemin seçilme nedeni, köklü bir oluşum olmasına rağmen bandoya ilişkin yazılı kaynağın, tarihsel verinin oldukça az olmasıdır. Yazılı kaynak neredeyse olmadığı hâlde, Tire halkının kuşaktan kuşağa aktardığı bir tarihsel bilgi olduğu görülmüştür. Hem geçmişe dair hem de günümüze dair bir anlatının bu yapılan görüşmelerle kapsamlı bir tarihsel ve güncel veri sağlaması söz konusudur. Çalışmada örneklem tekniği olarak, olasılıklı olmayan örneklem türleri arasında sayılan amaçsal örneklem kullanılmıştır. Amaçsal örneklem belirleme ile temsil açısından hem çeşitlilik sağlanmış hem de doğru kaynak kişilere ulaşılmıştır. Bandonun, Tire’nin sosyal, kültürel ve sanatsal belleğinde nasıl yer aldığı üzerine gerek Tire halkıyla gerek geçmiş yıllarda bandoda yer alan kişilerle gerekse günümüzde bandoda yer alan müzisyenlerle sözlü tarih yöntemini uygulayarak mülakatlar yapılmıştır. Yapılan sözlü tarih çalışmasında yarı yapılandırılmış sorular çerçevesinde veriler elde edilmiştir.

Temel olarak sorulan, önceden belirlenmiş soru başlıkları şunlardır:

1. Bandonun bugünkü ve tarihsel süreçteki kadrosu nedir? Kaç kişi, hangi meslekten, kaç yıldır bandoda görev almaktadır?
2. Bando elemanları bandoya nasıl katıldılar?
3. Bandonun tarihsel gelişimi nasıl olmuştur?
4. Bandonun faaliyetleri nelerdir, tören ve kutlamalarda nasıl bir süreç, düzen vardır, repertuarda neler vardır?
5. Bandonun Tire halkı ile ilişkisi ve halkın bandoya ilgisi nasıldır?
6. Bandonun yıllar boyunca devamlılığı nasıl sağlanmıştır? Gönüllülük esasına dayanan süreçler nasıl olmuştur?
7. Bando elemanları için bando ne ifade etmektedir, bando içi ilişkiler nasıldır?

Etik

Bu çalışma, Yaşar Üniversitesi Etik Kurulu tarafından 06.06.2024 tarih ve 07 sayılı etik kurul onayı alınarak gerçekleştirilmiştir. Tüm katılımcılar gönüllü olarak çalışmaya katılmış ve onam formu vermişlerdir.

Bulgular

Bando da tüm müzikal topluluklar gibi zaman içinde gelişen, değişen ve evrimleşen bir yapıya sahiptir. Tire bandosunda da bu şekilde zaman içerisinde elemanlar değişmiş ve yeni kişilerin bandoya katılmaları farklı şekillerde gerçekleşmiştir. Bu noktada günümüzde bandoda yer alan elemanlarla, bandonun hayatta olan eski üyeleri ya da bu üyelerin yakınlarıyla ve Tire’li vatandaşlarla yapılan mülakatlardan bandonun geçmişi ve bugünü ile ilgili birçok veriye ulaşılmıştır.

1. Bandonun bugünkü ve tarihsel süreçteki kadrosu nedir? Kaç kişi, hangi meslekten, kaç yıldır bandoda görev almaktadır?

Tire Bantosunda günümüzde yirmi kişi görev almaktadır. Bandoda görev alan sekiz kişi askeri bandodan emekli olup Tire bandosuna katılmış kişilerdir. Diğer on iki kişi ise Tire Belediyesi çalışanlarıdır. Belediye çalışanlarından emekli olmuş ancak bandoya devam eden kişiler de vardır ve sayısı dörttür. Bandoda yer alan kadın müzisyen sayısı ise dörttür. Belediyenin çalışanları, belediyenin, Kültür ve sosyal işler müdürlüğü, park ve bahçeler müdürlüğü, imar ve şehircilik müdürlüğü, fen işleri müdürlüğü, işletme ve iştirakler müdürlüğü gibi birimlerde çalışmaktadırlar.

Askeri bando yani TSK emeklileri profesyonel bir müzik eğitimine sahip ve bandoculuk geçmişine sahip kişilerdir. TSK emeklileri arasında 20 yıldır bandoda görev alan, 5 ve 6 yıldır bandoda görev alan kişiler vardır. TSK emeklisi olup, Tire bandosuna devam eden kişilerden ikisi Tireli'dir. Diğer TSK emeklisi günümüz bandocuları ise, İzmir merkezde yaşayıp, Tire'ye çalışmalara gidip gelmektedir. Belediye çalışanları arasında ise 25 yıl, 20 yıldır bandoda görev alan kişiler sayıca fazladır. Bandonun 9. şefi Turgut Asma 22 yıl bandoda görev almıştır.

Yıllar boyunca bandoda kaç kişinin görev aldığına ilişkin 1953 yılında 24 kişi olduğu bilinmektedir. Turgut Asma'nın şefliği döneminde 40 kişi olduğu bilinmektedir. Zaman içinde bando ekibinin sayısı azalıp çoğalmış, ancak ortalama 20 kişinin bandoda yer aldığı saptanmıştır.

2. Bando elemanları bandoya nasıl katıldılar?

Bando'nun ilk yıllarında Tire halkı bandoya gönüllü olarak katılmış, kasabada faaliyet gösteren Halkevi bünyesinde müziğe ilgi duyanlar bandoda yer almıştır. Bu bilgiler yapılan görüşmelerde, Tamer Ersümer, Yılmaz Göçmen tarafından verilmektedir.

Görüşme yapılan kişilerden 1953-1990 yıllarında bandoda yer almış Cengiz Dağ 40 yıla yakın bir zaman bu topluluğa emek vermiştir. Kendisiyle görüşme yapıldığında 86 yaşında olan Dağ, bu süreçte 2023 Eylül ayında vefat etmiştir. Bandoya girişi ve anlatımı şu şekildedir:

"16 yaşındaydım. Belediyenin yanındaki kahvede garsonluk yapıyordum. Oradan bandodaki hoca, gel bakalım sana bir şeyler öğreteyim dedi. 24 kişi, kadromuzdu. Ben, 10 gün içinde kendimi gösterdim. Davul çaldım, trampet çaldım, zil çaldım, darbuka çaldım. Bazen de düğünlere gidiyorduk, bateri çalıyorduk."

Ayrıca geçmiş yıllarda bandoya katılımlar, örneğin Tireli bir gencin askere gidip bando takımında yer alması ve orada tanıştığı hocaların, şeflerin Tire bandosunu bu kişilerden duyup öğrenmesi ve emekli olduğunda Tire bandosuna katılması şeklinde de olmuştur.

Tamer Bey'in sözleri bu konuya ışık tutmaktadır:

"Babam, askerliğini bandoda yapıyor. İzmir Kışla diye geçiyor, şimdiki Konak meydanı. Orada babamın hocası Başçavuş. Babam teskereyi aldıktan sonra, başçavuşun da emekliliği gelmiş oluyor. Diyor ki, arzu edersen emekliliğini Tire'de yaşa hem bando şefliği yaparsın demektir ve onu alıp geliyor. Bu şahıs da Hasan Timuçin. Uzun yıllar hizmet verdi. O öldükten sonra babam biraz devraldı. Babam devraldıktan sonra da Ali Rıza Su, olağanüstü müzisyen, ayrıca onu da belirtmek isterim size... Bando belediye bünyesinde olduğu için, belediye çalışanları bandoda görev almaları yönünde teşvik edilmiştir. Örneğin, bandoda görev alan ve Tire Belediyesi çalışanı Ayşe Hanım 20 yıldır bandoda çalmaktadır. Ayşe hanımın anlatımına göre kendisi; belediyeye bando için gelen yeni enstrümanları gördüğünde, paketlerini açılırken bandoda yer alma isteği duymuş, bunun üzerine belediye başkanına sorarak ve o dönemin bando şefi ile görüşerek bando takımına girmiştir. Kendisinin bandoya ve müziğe çocukluğundan kalma bir yakınlığı olması nedeniyle hızlı bir şekilde ilerlemiştir. Ayrıca Ayşe Hanım'ın kızı ve torunu da büyüdüğünde bir süre bandoda müzik eğitimi alıp yan flüt çalarak yer almıştır. Bandoda neredeyse ailevi bir gelenek olduğu görülmektedir, bando elemanlarının ailelerinden, çocuklarından da ilerleyen yıllarda bandoya katılımlar olmuştur. Bir başka örnek ise Süleyman Bacak ve oğlu Furkan Bacak'tır. Süleyman Bey'de 25 yıldır bandoda çalışmaktadır. Kendisini törenlerde izleyen, bandonun çalışma zamanlarında kendisiyle vakit geçiren oğlunun müziğe ilgili oluşu ve o dönemin bando şefinin kendisini teşvik etmesiyle, Furkan Bacak, klarnet çalmayı bandoda öğrenmiş ve 16 yıldır bandoda yer alan, günümüzün bandodaki en genç üyesidir. Yapılan görüşmede baba-oğul bandoda görev almaktan gurur duyduklarını söylemektedirler."

3. Bandonun tarihsel gelişimi nasıl olmuştur?

Tire Bantosunu ile ilgili kapsamlı bir kitap yazan Yılmaz Göçmen paylaştığı birçok tarihsel bilgi ve anılarla Tire Bantosunun tarihine ışık tutmuştur. Özellikle Sümerbank Fabrikasının açılışında Tire Bantosunun rolünü, Atatürk'ün beğenisini kazanmasını ve özellikle de Hırvat (ya da Çekoslovak) şef Slavo'nun bandoyu çok ileriye götürdüğünü ve kalitesini nasıl artırdığını vurgulamaktadır.

Bandoyu bir anlamda profesyonelleştiren şef Mösyö Slavo ile ilgili Bandocu ve eski şeflerden Emin Ersümer'in oğlu Tamer

Bey (79 yaşında) şöyle demiştir: *“Yani Yugoslav Hoca'nın öyle bir şeyi varmış ki, çok emeği geçmiş yani. Her şeyi ona borçlu Tire Bandosu diyebilirim. Babam, derslerini Yugoslav Slavo Hoca'nın nezdinde öğrenmiş oluyor. Ben yine, vurguluyorum yine, yani sıradan hepsi notayı, laikiyle bilen insanlar. Nota karşısına geçince, marşını rahatlıkla çalabilen insanlar. Ezbere de çalabiliyorlar, notaya bakıp da çalabiliyor, işte öyle...”* Tarihsel süreçte askerde bando takımında yer alan kişilerin de bandoya katılımı çeşitli biçimlerde olmuştur. Bandonun onuncu ve şimdiki şefi Zafer Bey, bandoya yeni katılan amatör müzisyenler ve profesyonel bandocuların birlikte çalışarak eğitim alanında yeni gelenlere yaptığı katkılardan bahsetmektedir. Özellikle belediye çalışanlarının bandoya katılmaları ile enstrüman çalmayı öğrenmeleri önemli bir unsurdur. *“Burada belediyeden arkadaşlarımız var. Onlar tabii bu işi bizim yanımızda, biz onlara öğretmenlik olarak müziğe hevesli olanlar var, onlara yardımcı oluyoruz. Onları da yetiştiriyoruz yanımızda. Onlar da müzikle tanışmış oldular. Sazlarını icra ediyorlar bu durumdan bayağı memnunar onlar da. Biz de onlara bir şey öğrettiysek ne mutlu bize”*. Birçok farklı görüşmede ortaya çıkan bilgi, tarihsel süreçte ve yakın dönemde, günümüzde bandoya ilgi duyan, bandoyu başkalarından duyup öğrenen katılımcıların istekle bandoda yer almış oldukları. Tire halkından bandoya katılan kişiler askeri bando emeklisi ya da belediye bandosundan emekli olup gelen bandocularla birlikte yıllardır çalışmakta ve kendilerini geliştirmektedirler.

4. Bandonun faaliyetleri nelerdir, tören ve kutlamalarda nasıl bir süreç, düzen vardır, repertuarda neler vardır?

Tire Bandosunun önemini irdelerken, Göçmen şunları da ekliyor:

“Turizm mevsimi açılırken Kuşadası'nda, turizm mevsimi açılırken Selçuk'ta, Ege Ordu Manevraları'nda bütün Atatürk'ten Demirel'e kadar 10 Cumhurbaşkanı ve onlarca başbakanı karşılama törenlerinde Tire Bandosu vardır. Onların altına imza atmıştır. Hepsini karşılamıştır”.

Fener Alayları ve millî bayramlar, özel günlerde bandonun performansları Tireliler için ve temas edilen diğer vatandaşlar için millî hislerin beslenmesine, kendi kimliklerinden gurur duymalarına, coşku hissedilmesine yardımcı oluyor. Bir bakıma Cumhuriyete olan inancın ve bağlılığın devamı için çok etkili bir unsur olarak özellikle genç nesiller için çok önemli. Cuma günleri bayrak töreninde İstiklal Marşının çalınması ve benzeri rutin varlık gösterimleri alışkanlıklar oluşturuyor, böylelikle hem bandonun öz varlığını sürdürmesini ve devamlılığını destekliyor, hem de Tireliler için yaşamlarında güven ve huzur veren bir unsur olarak devam ediyor. Nitekim en eski üyelerden Cengiz Bey şöyle demektedir:

“En seri Cumhuriyet Marşı'nı çalardık. Tire onu çok severdi... Çok büyük ilgi görüyoruz. Yani her cuma günü halk tarafından kameraya alınıyoruz, fotoğraf çekiliyoruz. Bizi gören çocuklar çok ilgi gösteriyorlar... Akşam 5.30 olduğunda, insanlar işlerini bırakıp, kadınlar çocuklarını alıp geliyorlar bizi seyretme. Buranın da Yunanlılardan Kurtuluş'u, 4 Eylül'de, para atsan yere değmez. Tire'nin 3'te 1'i evde kalır, 3'te 2'si şenliğe gelir”.

Dokuzuncu bando şefi Turgut Bey'in de verdiği benzer bir bilgi olarak Tirelilerin 4 Eylül'de işlerini güçlerini bırakarak o günü Yunanlılardan kurtuluş günü olarak Tire Bandosu önderliğinde kutlamaları herkes için unutulmaz bir anı olarak görülmektedir. Turgut bey 4-5 ay yardımcılarıyla çalışarak ve nota okuma ile enstrüman çalma öğretmekle bandoyu yine Slavo dönemindeki gibi 40 kişilik bir bandoya dönüştürdüğünü, ama çok zorlandığını belirtmiştir. Repertuarı genişlettiği, İzmir'den getirdiği notalarla birlikte geniş bir repertuar oluşturduğunu anlatmıştır. Bu dönem bando aynı zamanda Ödemiş ve İzmir'in başka ilçeleri ile İzmir Büyükşehir'den davetler alarak konserler vermiş. Amerikan Kolejinde İzmir Büyükşehir Bandosuyla verdikleri konser buna bir örnek. Tire'de pazar kurulan gün olan salı günü bandoyu toplayarak sokaklarda yürüterek konser vermeye başlamışlar, bandonun tören bandosu kimliğinden sıyrılarak daha geniş işlevi olan bir performans topluluğu olmasını sağlamış. Turgut Bey şöyle devam ediyor: *“Sonra bu yetmedi bana, salon konserlerine başladım. Senede bir sefer yapmaya başladım ama tam konser. Türkiye'de, Çağrı filminin müziğini biliyorsun, Çağrı filminin. O filmin müziğini Türkiye'de ilk çaldıran benim, burada bu bandoda.”* Turgut bey bandoyu farklı bir boyuta taşıyarak, sadece bando müzikleri değil, aynı zamanda farklı repertuar ile düzenlediği salon konserleriyle bir tören bandosundan bir konser bandosuna dönüştürüyor.

Bandocu Necip Bey ise şunları söylemektedir:

“Burada yeni arkadaşlarla tanışıyoruz. Buranın halkı ile tanışıyoruz. Törenlerde beraber, yüz yüze geliyorsun. Onların göstermiş olduğu bir sevgi, ışıltıyı görebiliyorsun halkta. Özellikle bando olduğu zaman daha bir gururlu, daha bir neşeli bir şey oluyor ulusal bayramlarımızda.”

Bandonun çevre il ve ilçelerde eğitim ve katkıları konusunda Tamer Ersümer şöyle demektedir:

“Mesela Tire bandosu o kadar meşhur ki, Aydın'a kadar gittiler, Yenipazar'a kadar gittiler, Tire Bandosu... 9 Eylül, İzmir'in Kurtuluş Bayramı'nda, Tire bandosu özellikle, bir araba bir otobüs İzmir'e giderdi. Orada merasime katılırdı, herkes Tire Bandosu'nu görmek için sabırsızlanırdı. Merasimin sonuna kadar Tire Bandosu'nu beklerlerdi. Öyle bir şey vardı yani, Türkiye

çapında diyebilirim..."

5. Bandonun Tire halkı ile ilişkisi ve halkın bandoya ilgisi nasıldır?

Bandonun Tire tarihi ve kültürünün nasıl önemli bir unsuru olduğu konusunda da çeşitli veriler vardır. Genç sinemacı Ozan'la yapılan görüşmede bandonun her cuma günü yapılan bayrak töreninin ilkökul, ortaokul ve lise dönemindeki öğrenciler için oldukça ilgi çekici olduğu görülür. *"Bizim okul sonlarında bayrak töreni. İşte biz oradayken onların provaları hep beni etkilerdi".* Çocukluk ve gençlik yıllarında bandonun binasına giden, çalışmalarını takip eden Tireli gençlerin bandoya olan ilgileri büyük olmuştur. *"Ben hatta insanlara Tire'nin Bandosu'ndan bahsettiğimde, insanların bir şaşırma anı var. "A nasıl ya?" Öyle bir yerde, böyle bir bando da mı var" diye. Benim ilk şaşırma anım da başka ilçede bando olmadığını öğrendiğimde. Çünkü ben her yerde var diye biliyordum. Ben ilk üniversiteye gittiğimde anladım, meğer hiçbir yerde yokmuş".*

Göçmen ise çocukluk ve gençlik yıllarından kendisinin bandoyla ilgili duygularını şöyle anlatmaktadır: *"Küçükken bandonun sesini çok severdik. Yola çıktığı zaman, biz koşardık, etrafında toplanırdık. Güzelliği zenginliği o güzel kıyafetlerle. Özel günlerde, bayramlarda o hava ile büyüdük. Şimdi Tire köylerinde Aydın'ın köylerinde, köy düğünlerinde, köylü kızları Tire bandosunu ister. Gelmezse ben gelmem, ben gitmem demektedir. Bu yaşanmıştır".*

Bando ilk yıllarda düğünlerde ve benzeri sosyal törenlerde çalmış, oradan gelir elde etmeye çalışmıştır. Düğünler için çok popüler Tire bandosu gelmezse kız vermeyiz söylemi tüm görüşmelerde söylenmiştir. Cengiz Bey: *"İzmir'e giden biz, o zaman çok meşhurdük. İzmir'e düğüne gittik. Köylüler görüyordu, ediyordu. Düğünde, bando gelmezse evlenmeyeceğim demekteydi. Bizi alan gidiyordu. Pazarlık yapıyorduk".* Halkın bugünkü ilgisine ilişkin Zafer Şef'in bir örneği ise şöyledir: Bir Cuma bayrak töreninde bando törene geç kalmıştır. Saat 17.00'da olması gereken tören başlamadığında, Tire halkından bazı kişiler bandonun neden törene çıkmadığını, geç kalmalarının nedenini sormuşlardır. Halkın bandoya olan alışkanlığı ve ilgisi bu örnekle de görülmüştür.

6. Bandonun yıllar boyunca devamlılığı nasıl sağlanmıştır? Bandonun eğitici yapısı nasıldır? Gönüllülük esasına dayanan süreçler nasıl olmuştur?

Bandocu Emin'in oğlu şöyle anlatmaktadır: *"Yılmaz Göçmen Hoca, babama soruyor. Siz bunun karşılığında ne kadar maaş alıyorsunuz? Babam da diyor ki, ben Nazilli Basma Fabrikasının açılışında bizzat bulundum, karşıladım. En büyük kazancım hayatta bu".* Bu anı başlı başına Tire Bandosu'nun, Kurtuluş Savaşı sonrasında ve Cumhuriyetin ilk yıllarında, Atatürk'le olan yakınlığı da göz önüne alınarak ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Tire Bandosunda yıllar içinde ücretli çalışanlar yanında pek çok gönüllü müzisyen de görev almıştır. Yapılan söyleşilerde, bando elemanlarının, özellikle geçmiş dönemlerde küçük gruplar hâlinde düğünlere veya özel işlere gittikleri zaman, belli bir ücret aldıkları belirtilmektedir. Bandoda yer alan eski dönemki bandocuların birçoğu bandodan maddi bir kazanç elde etmedikleri bilgisi ortak bir söylemdir.

Bandonun insanları bir araya getirme özelliği, bandoya giden gençlerin orada müzik öğrenmesi, provalar yaparak kendilerini geliştirmeleri, bandonun dostluklar kurulmasında, iletişim, sosyalleşme gibi konularda önemli bir etken olması söz konusu. Örneğin, bandonun eski şeflerinden Mehmet Emin Ersümer'i oğlu Tamer Bey, kendisinin de bandoya giderek orada bateri çalmayı öğrendiğinden bahsetmiştir. Asıl mesleği kunduracılık olan Mehmet Emin Ersümer Tire'de Bandocu Emin olarak bilinmekteyken, trompet çalarken oğlu Tamer Bey'in de bandoya ilgisinin arttığını Tamer Bey ifade etmektedir.

Uzun yıllardır bandoda yer alan Burcu ise bu konuda şöyle konuşmuştur: *"Mesela cuma günlerini ipe çekiyoruz. Çünkü yani cuma günü hem bizi iş hayatından uzaklaştırıyor. Cuma günleri hem stres atıyoruz. Hem fiziki anlamda hem ruhsal anlamda rahatlıyoruz".* Müzik yapmak, sosyal bir şekilde bunu birlikte gerçekleştirmek insanlara pozitif duygular olarak geri dönüyor... Bandoda günümüzde yer alan her bir elemanın cuma günleri bir araya gelmeleri ve bunun anlamı ortaktır denilebilir. *"Cuma günleri yaklaşırken biz böyle kendimize bir rahatlama, bir mutluluk yani. Çünkü o gün farklı bir şey oluyor".* Bu alıntılardan da anlaşılacağı üzere, bandoda görev almak insanlara çok olumlu düşünceler ve hisler katması nedeniyle, yıllar geçse de bandonun devamlılığı sağlanmıştır.

Kitap yazarı Yılmaz Göçmen bandonun başka bandoların kurulmasında da ön planda olduğunu vurgular: *"Ayrıca Sultanhisar, Aydın, Bornova, Buca, Kuşadası, Selçuk bandolarının kurucuları Tire bandosunda yetişmişlerdir. Tire bandosu elemanları kurmuştur. Buradan giden elemanlar... Hatta Sultanhisar ve Aydın Bandosu'nu Tire bandosunun elemanları yetiştirmiştir. Onlar yetiştirmiştir. Yani böyle bir eğitim kurumudur".* Bu sözler, Tire Bandosunun tüm işlevlerinin yanında ayrıca başka bandolara da eleman yetiştiren bir eğitim yuvası olduğunu da göstermektedir.

Dokuzuncu bando şefi Turgut Bey (82 yaşında), Tire bandosuna katılıp, şef olarak görev yapmaya başladığında, bandoda nota sehпасı gibi eksik olan materyalleri temin ettiğini ve yeni enstrümanlar aldığını anlatmıştır. O günkü koşullar ve bando takımı ile ilgili şunları söylemektedir: *"Parkta çalışıyoruz yerimiz yok çünkü. Belediyeye alınan 25 elemanı veriyorlar, al bandocu yap diye ama tabii müzik kulağı eksik... İzmir'den gelen 5 eleman ile diğerlerine nota öğretmeye başlıyoruz".* O dönemki konserlerini TRT'nin de yayınladığını, zaman zaman konuk şefler davet edilerek repertuarın daha da genişletildiğinden bahsediyor.

Bandonun devamlılığının sağlanması bir eğitim yuvası olarak hizmet etmesi ve kuşaklar arası bir mirasın da devredilmesi ile mümkün oluyor. Bu konuda Furkan Bacak on yaşında bandoda görev yapan babası ile bandoya gelirken, o dönemin klarnet hocası Ferruh Beyin kendisini yönlendirmesiyle müzikle tanıştığını söylüyor. Bacak şöyle demektedir: *“Klarnet ustamız çalmamı istedi benden, öğrenmemi istedi, ben de o zamanlar hevesliydim, bir müzik aleti öğrenmek istiyordum, o şekilde başladım. Şu an 26 yaşındayım, 16 senedir Tire Belediyesi bandosunda devam ediyorum”*.

7. Bando elemanları için bando ne ifade etmektedir, bando içi ilişkiler nasıldır?

Bandolar diğer müzik grupları gibi, insanların sadece sanatsal anlamda değil, sosyal anlamda da bir araya geldiği ve deneyimlerini paylaştıkları bir ortam. Bandonun en eski elemanlarından Cengiz Beye bando içi ilişkilerle alakalı bir soruya karşılık şöyle demektedir: *“Çok iyiydi, bir aileydik. Hiç birbirimizi kırmazdık.”* Bandodaki az sayıda profesyonel elemanlardan birisi olan Burcu Hanım ise eşyle bandoda tanıştığını, bundan dolayı da bu toplulukta bulunmanın onun için ayrı bir önemi olduğundan bahsetmektedir. 13 yıldır bandoda yer alan, bandoyla konservatuar öğrencisiyken tanışan Burcu, bandoda birbirine eğitim verme, katkı sağlama ve bandoyu geliştirme hususundan şöyle bahseder: *“Hepsi çok iyi insanlardı. Bana çok değer verdiler. Tireli olduğum için ve genç olduğum için. Bandoyu gelecek nesillere aktarmak istiyorlardı.”* Bandoda flüt çalan Burcu Hanım aynı zamanda Belediyede müzik öğretmenliği yapmakta, bandoya öğrenci hazırlamakta ve bir bakıma bandonun sürekliliğine katkıda bulunmaktadır.

Süleyman Bacak 1999 yılından itibaren bandoda görev almış, belediyede emlak müdürlüğünde çalışıyor ve oğlu ile bandoda görev almakta. *“Baba oğul çalışmak güzel bir şey. 100 yıllık bandomuzda yer almaktan gurur duyuyoruz, ömrümüzün yettiği kadar da çalışacağız”*.

Bandoda olmakla ilgili; *“...biz o zamanlar, hep oraya giderdik. Orada çalışmak bir şeydi, ayrıcalıktı, güzellikti. Dostluklar vardı, gruplar vardı, kaynaşma vardı. Herkes birbirine büyük saygı içerisinde”* sözleri Tamer Bey'in bandodaki ilişkiler üzerine verdiği önemli bilgilerdendir.

Sonuç

Türkiye Cumhuriyeti'nin yüzüncü yıl dönümü, sadece bir millî kutlama olmanın ötesinde, kültürel ve tarihi bir dönüm noktasını temsil eder. Bu dönemde Tire Bandosu'nun yaşamış olduğu evrim ve kazanımlar, Türk kültürünün dinamik ve zengin yapısının altını çizmektedir. Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren, Tire Bandosu, Batı müzik anlayışının benimsenmesi ve yerel müzik geleneklerinin modernize edilmesi sürecinin bir parçası olarak önemli bir rol oynamıştır. Bu süreç, Tire Bandosu'nun müzikal kimliğini ve toplumsal etkisini yeniden şekillendirmiştir.

Tire Bandosu'nun kökleri, bireysel hikâyeler ve yerel tarihin derinliklerine kadar uzanmaktadır. Kuşaktan kuşağa aktarılan müzik sevgisi, toplumun kültürel dinamiklerinin anlaşılmasında kritik bir rol oynamıştır. Bando elemanlarının bandoya katılımları sırasında izledikleri çeşitli yollar, bireylerin bu kültürel mirasa olan ilgisini ve bağlılığını göstermektedir. Benzer bir şekilde, bandoya olan sahiplenme ve gurur Tire Bandosu'nun yalnızca müzikal bir oluşum olmadığını, aynı zamanda topluluk üyelerinin hayatlarında önemli bir yer tuttuğunu ve Tire'nin kültürel yapısında merkezi bir rol oynadığını göstermektedir. Bireylerin kişisel deneyimleri ve anıları, bando müziğinin toplum üzerindeki etkisinin somut örneklerini sunarak, bando müziğinin kültürel ve toplumsal önemini vurgulamaktadır.

Osmanlı İmparatorluğu döneminden Cumhuriyet dönemine kadar olan süreçte Mehter Müziği'nin Tire Bandosu'na evrimi Türk müzik tarihinin en önemli dönüştürmelerinden birini temsil eder. Bu geçiş hem müzikal geleneklerin dönüşümünü hem de sosyokültürel değişimleri yansıtır. Cumhuriyet döneminde, Batı müziği ile yerel müzik formlarının sentezlenmesi teşvik edildi. Bu durum, Tire Bandosu gibi toplulukların repertuarlarını genişletmelerine ve çeşitli müzikal türlerle deneyler yapmalarına olanak sağladı. Müzik eğitimi alanında yapılan yenilikler, bandonun müzikal kalitesinin ve performans tekniklerinin gelişmesine de katkı sağladı.

Yerel müzikal mirasın korunması ve yenilenmesi sürecinde, Tire Bandosu geleneksel parçaları modern anlayışla yorumlayarak kültürel yenilenmeye katkı sağlamıştır. Repertuarında çeşitli bölgesel ve etnik müziklere yer vererek çok kültürlülüğün ifade edilmesi konusunda Cumhuriyet'in kuruluşundan bu yana Türkiye'nin çok kültürlü yapısına katkıda bulunan bando, aynı zamanda Tire'nin ve genel olarak Türkiye'nin çok katmanlı toplumsal yapısını yansıtmakta, farklı kültürel ve müzikal geçmişlere sahip grupların bir araya gelmesi ile beraber toplumun çeşitliliğini ve birlikteliğini sergilemektedir.

Tire Bandosu'nun yapım aşamasındaki röportaj deşifreleri, bandonun sadece bir müzik grubu olmanın ötesinde, Tire'nin kültürel ve toplumsal yapısının önemli bir parçası olduğunu göstermektedir. Bando, ulusal kimliğin inşası ve gelişiminde, müzikal mirası koruma, topluluk inşası ve kültürel kimlik oluşturma gibi çok yönlü roller üstlenmektedir. Tire Bandosu'nun hikâyesi, yerel bir müzik grubunun nasıl toplumsal bir simgeye dönüşebileceğinin ve toplum üzerinde derin ve kalıcı etkiler yaratabileceğinin bir örneği olarak görülebilir. Bu röportajlar ve anlatılar, Tire Bandosu'nun geçmişini, bugününü ve geleceğini anlamak için değerli bir kaynak oluştururken, aynı zamanda müzik ve kültürün toplumlar üzerindeki gücünü de ortaya koymaktadır.

Bandoculara kazandırdıkları, tarihi kimliği, millî varlığa olan desteği, sanatsal etkinlikleri, müzik zevki aşılması, insanları

birleştirmesi, toplumsal bellek oluşumuna katkı sağlaması, Tire'ye bir kimlik kazandırması, gençlere rol modeller oluşturması, gurur ve kıvanç kaynağı olması Tire Bandosunun sadece yerel bir oluşum olmaktan çıkıp, geniş bir etki alanına sahip olduğunu göstermektedir.

Tire Bandosu, Cumhuriyet Dönemi'nin kültürel dönüşümünü yansıtan bir mikrokosmos olarak, yerel ve ulusal kimlik inşasında kilit bir rol oynamıştır. Bando, millî bayramlar, resmî törenler ve halka açık konserlerde, ulus kimliğinin inşası ve devamlılığında önemli bir etken olmuştur. Yeni Türk kimliğinin ve kültürel çeşitliliğinin bir kutlaması olarak ön plana çıkmıştır. Bu etkinlikler, toplumsal birlik ve beraberliği pekiştiren, aynı zamanda genç nesillere ilham veren, yerelde birliktelik ve kasabalılık, taşra kültürünün bir simgesi olmuştur.

Cumhuriyetin 100. yılında Tire Bandosu'nun geçmişi ve bugünkü rolü, Türkiye'nin kültürel ve toplumsal gelişimindeki değişimleri ve sürekliliği anlamak için kritik bir öneme sahiptir. Bando hem müzikal mirasını koruyarak hem de bu mirası modern müzikal ifadelerle zenginleştirerek, kültürel canlılığın ve yenilikçi ruhun bir simgesi hâline gelmiştir. Bu özel yıldönümünde, Tire Bandosu'nun tarihi ve kültürel önemi, Türkiye'nin geniş tarihî ve kültürel yelpazesini yansıtan bir örnek olarak ele alınabilir. Tire Bandosun hikâyesi, yerel bir müzik grubunun nasıl toplumsal bir simgeye dönüşebileceğini ve toplum üzerinde derin ve kalıcı etkiler yaratabileceğini göstermektedir.

Etik Komite Onayı: Etik kurul onayı Yaşar Üniversitesi Etik Kurulu'ndan (Tarih: 06.06.2024, Sayı: 07) alınmıştır.

Katılımcı Onamı: Tüm katılımcılar gönüllü olarak çalışmaya katılmış ve onam formu vermişlerdir

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: [S. Sönmez (SS), A. K. Terci (AKT), & R. H. Ertep (RHE)]: Fikir-SS, AKT; Tasarım-SS, AKT; Denetleme- RHE; Kaynaklar-SS, AKT; Veri Toplama ve/veya İşleme-SS; Analiz ve/veya Yorum-SS, AKT, RHE; Literatür Tarama-SS, AKT, RHE; Yazıyı Yazan-SS; Eleştirel İnceleme-SS, AKT, RHE.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was obtained from Yaşar University Ethics Committee (Date: 06.06.2024, Number: 07)

Informed Consent: All participants in this study participated voluntarily and completed a consent form.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: [S. Sönmez (SS), A. K. Terci (AKT), & R. H. Ertep (RHE)]: Concept-SS, AKT; Design-SS, AKT; Supervision-RHE; Resources-SS, AKT; Data Collection and/or Processing-SS; Analysis and/or Interpretation-SS, AKT, RHE; Literature Search-SS, AKT, RHE; Writing Manuscript-SS; Critical Review-SS, AKT, RHE.

Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Aksay, O. (2006). *Fotoğraflarla Kuruluşundan Günümüze Tire Armoni Bandosu*. Tire Belediyesi Yayınları.
- Aksay, O. (2014). Tire Armoni Bandosunun Tarihsel Süreci. November 8, 2024, www.habertire.com
- Armağan, M. (2012). *Tire Tarih Ansiklopedisi*. Efe Ofset, Ödemiş.
- Baba, O. (2009). *Türk askerî müzik geleneğinde değişim ve süreklilik* (Tez No: 280160). [Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü]. YÖK Tez Merkezi.
https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=i_k5T4iljFjtMBiQBdcbg&no=zsKHct9hOJOvkMmTpaQsCQ
- Evlia Çelebi. (1935). *Seyahatnamesi* (Cilt 9). Devlet Matbaası.
- Çelik, L. (2005). Alman bando takımları mehterin kopyasıdır. In 6. *Uluslararası Türk Kültürü Kongresi Bildirileri* (Cilt 5). (pp. 2169-2172). Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Dursun, N. (1995). *Tire kent coğrafyası* (Tez No: 41313). [Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=SF4GpcRNwEGVjaW-aQTpgA&no=SF4GpcRNwEGVjaW-aQTpgA>
- Elbaş, O. (2017). Mehter ve Musika-i Hümayun. In Ö. Türkmenoğlu (Ed.), *Anadolu'nun sırlı sesi: Müziğiyle Ankara* (pp. 136-143). Anadolu Kalkınma Ajansı.
- Göçmen, Y. (2020). *Yüz Yıllık Notalar: Tire Bandosunun Destansı Öyküsü*. Efe Ofset.
- Güneş, G. (2020). Mustafa Kemal Atatürk'ün Aydın Seyahatleri. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 21, (pp. 219-242).
- Güneş, M., & Polat, F. (2023). Cumhuriyet Halk Partisi Parti Müfettişlik Raporlarına Göre II. Dünya Savaşı Yıllarında İzmir Halkevleri. *Tarih ve Günce: Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Dergisi*, 13, (pp. 324-325).
- Kaya, E. E. (2012). Türk ordu geleneğinde askeri müzik olgusu. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 3, (pp. 93-105)
- National Geographic. (2009). Bando Aşkı, *National Geographic Türkiye* 100, (pp.38-40).
- Şanlıer, A. C. (2011). *Müzik politikaları ve modernleşme bağlamında Cumhuriyet döneminde Türk sanat müziği alanındaki başlıca gelişmeler*. [Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Say, A. (2000). *Müzik Tarihi*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Türkyılmaz, Z. (2011). *Cumhuriyet Döneminde Tire (1923-1938)*. (Tez No: 286591). [Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Tez Merkezi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=HSJlg_j0QGxnmJSgYC-ig&no=Wwz7ZCYmpvV2SXIG2BFcag
- Yeşil Tire. (1931). *Yeşil Tire Dergisi*. 1(3). 30 Ağustos 1931. Tire Belediyesi Yayınları

Structured Abstract

The Tire Marching Band was founded in Tire in 1923 and is one of the first bands in the history of the Republic. The band, which is one hundred years old, plays in Tire Square every Friday afternoon for the flag ceremony and performs its duties during official holidays and ceremonies. The Tire Marching Band, carries a historical significance due to its founding year, as well as the fact that Atatürk welcomed it during his visit to the Nazilli Cotton Print Factory in 1937. The band performed in the liberation celebrations of İzmir every September 9th from 1925 to 1943. In 1923, the Greek occupation ended at the end of the War of Independence. While the occupying forces in Tire were quickly fleeing, they left their own band instruments at the Kurtuluş School. Ali Başargan, who was held captive by British soldiers in Egypt for many years, learned to play instruments there. As the instruments were left in Tire Ali Başargan found them and established the band with other three war veterans, Blacksmith Mehmet Çavuş and Barber Mehmet Ali Efendi. A very important name in the history of the band is Monsieur Slavo. Slavo is a musician and composer of Croatian origin. When he came to İzmir to escape from the war, he took part in the Tire band as a conductor. Slavo turned the band into a real and serious institution. In addition, Slavo was the conductor of the band that welcomed Mustafa Kemal Atatürk at the opening ceremony of the Nazilli Print factory. The band experienced its most glorious years during the Slavo period, and welcomed important statesmen such as Atatürk, İsmet İnönü and Marshal Fevzi Çakmak in the Aegean Maneuvers.

Founded in 1923, this band has become synonymous with the Republic over the years. At a time when there were only a few band teams in the country, it participated in celebrations and important events throughout the Aegean region and İzmir. Additionally, the Tire band has functioned as a music school for all young people from Tire. Young people who played in the band in Tire either became military musicians when they went to the army or took on more active roles in the band and enhanced their musical skills upon returning from military service. Furthermore, those who served in the band for many years provided volunteer-based service while continuing to pursue their own professions, without any financial gain from their involvement in the band. In many ways, the band has provided an environment closely connected to the entire Tire community since its establishment. The band, which has a very important place in the daily life of Tire, has a place in the past memories of almost all Tire residents. Today, the band is embraced with love and enthusiasm in all celebrations and ceremonies. It seems quite significant that a small-town band has had such a large impact on Tire and its surroundings over the years.

Today, the Tire Marching Band, which consists mainly of employees living in Tire and belonging to different professional groups, as well as professionals retired from the military band, still continues its active life with the support of The Tire Municipality. Examining the social, cultural, spiritual values, sense of belonging, and search for identity brought about by the playing together of amateur and professional musicians in the band from the first years of its establishment until today, constitutes the main objectives of this article. In addition, how the Tire Band has sustained its presence over the years, how continuity was formed and what the sociological factors that hold it together are, marks an important part of this research. This article aims to disseminate information by accessing detailed oral and written historical sources which will be written with a descriptive analysis method.

The Tire Brass Band, celebrating its 100th anniversary, is a musical institution well-known and cherished by the entire community of Tire. This study involved interviews with accessible past members of the band, researchers from Tire engaged in band-related research, current band members, and individuals from the Tire community. It has been seen that the band has both local and national fame and recognition, and continues its activities in İzmir and surrounding provinces. The Tire Band, which is a 100-year-old cultural heritage, is known throughout Turkey. The findings of this research indicate that the Tire Brass Band is widely regarded as a cultural and historical heritage of Tire, receiving considerable affection and interest from the populace while fostering a strong sense of belonging.